

Salaš, Milan

Velatická struktura K2A-B na Cezavách u Blučiny – příklad nálezové situace s bronzovým depotem Blučina 16

Studia archaeologica Brunensia. 2014, vol. 19, iss. 1, pp. [139]-167

ISSN 1805-918X (print); ISSN 2336-4505 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/129976>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MILAN SALAŠ

VELATICKÁ STRUKTURA K2A-B NA CEZAVÁCH U BLUČINY – PŘÍKLAD NÁLEZOVÉ SITUACE S BRONZOVÝM DEPOTEM BLUČINA 16

Při výzkumu byly v letech 1986–1987 na návrší Cezavy u Blučiny v prostoru čtverce A131 v hloubce 90–120 cm odkryty dvě menší náleзовé kumulace (K2a, K2b) a jeden menší zahloubený objekt (V18). Nejvýraznější náleзовou komponentou zde byl již dříve publikovaný bronzový depot Blučina 16, uložený na jednom z kamenů kumulace K2a. Rozbor keramiky, často tuhované, prokázal v souladu s dosavadním chronologickým zařazením depotu datování všech tří objektů do časného stupně kultury středodunajských popelnicových polí. Shodná datace spolu se vzájemnou prostorovou vazbou dovoluje všechny tři objekty považovat za součást jedné struktury, ke které by mohly patřit ještě dvě blízké, ale nedatované kúlové jamky. Tuto strukturu, která zůstala z větší části na úrovni původního povrchu, lze interpretovat jako relikv krátkodobé rituální nebo socio-rituální aktivity, spojené mj. s uložením bronzového depotu.

Morava – kultura středodunajských popelnicových polí – náleзовá kumulace – bronzový depot – keramika – grafit – rituál

The Velatice Culture structure K2a-b on Cezavy near Blučina – example of a find context including the Blučina 16 bronze hoard. Two small accumulations of finds (K2a, K2b) and a small pit (V18) were unearthed during excavations between 1986 and 1987 on the Cezavy Hill near Blučina within square A131 at a depth of 90–120 cm. The most distinctive find here was the bronze hoard Blučina 16, already reported earlier, deposited on one of the stones of accumulation K2a. The analysis of pottery, which often bears a graphite finish, confirmed an earlier assumption that all three features can be dated to the early phase of the Middle Danube Urnfield Culture. The same dating as well as spatial relations between the three features allow us to consider them parts of a single structure, which may still have comprised two further undated postholes in the neighbourhood. This structure, whose major part remained on the original ground surface level, can be interpreted as a relic of a temporary ritual or socio-ritual activity associated, among other things, with the deposition of a bronze hoard.

Moravia – Middle Danube Urnfield Culture – accumulation of finds – bronze hoard – pottery – graphite – ritual

1. Úvod

Terénní výzkumy archeologických lokalit sice na jedné straně pomáhají odhalovat jejich dávnou minulost, na druhé straně současně píší další, novodobou kapitolu jejich dějin. Ta má nezastupitelný a příznačný personální kontext, neboť je spjata se jmény a často i osudy badatelů, na těchto lokalitách pracujících. Návřší Cezavy u Blučiny se stalo jednou z nejnámějších lokalit doby bronzové na Moravě díky dlouhodobému a obětavému terénnímu nasazení téměř desítky archeologů tří generací. V jejich řadách nalezneme i vzácného jubilanta, prof. PhDr. V. Podborského, DrSc., který se spolu s PhDr. J. Ondráčkem, CSc., zúčastnil výzkumné sezóny na Cezavách v roce 1953. Výzkum tehdy probíhal stále pod vedením K. Tihelky a oba jmenovaní badatelé zde pracovali ještě jako studenti archeologie (obr. 1). O výsledcích této výzkumné sezóny zveřejnili odbornou zprávu (*Ondráček – Podborský 1954*), která se ve spoluautorství stala jubilentovou publikační prvotinou.

K. Tihelka realizoval na Cezavách v letech 1948–1960 třináct výzkumných sezón (*Tihelka 1957; 1969*). Po dvou menších terénních akcích záchranné a zjišťovací povahy v letech 1973–1974 (*Říhovský 1974; Stuchlík 1975*) byl v roce 1983 Moravským zemským muzeem výzkum na lokalitě obnoven, a ač byl zprvu koncipován jako systematický, postupně se v něm začaly objevovat a převládat aspekty záchranné a ověřovací povahy. S několika přestávkami pak proběhlo 18 výzkumných sezón (1983–1991, 1993–1999, 2001, 2006), při kterých bylo kromě průběžných plošných uloženin zachyceno a zcela nebo zčásti prozkoumáno celkem 77 objektů, z toho 53 různých zahloubených objektů ze starší doby bronzové, 15 z mladší doby bronzové, sedm zahloubených objektů se nepodařilo datovat a dva byly recentní. Pomineme-li geneticky a funkčně problematický a zřejmě i chronologicky nejistý příkopovitý útvar na úpatí západního svahu (obj. V17: *Geislerová – Salaš 1989*), můžeme v nově odkrytých situacích mladší doby bronzové, kulturně náležející velatické fázi kultury středodunajských popelnicových polí (KSPP), pomocně rozlišit dva základní druhy objektů. Prvním a na lokalitě dominantním druhem jsou náleзовé kumulace. Jejich základním atributem je, že při odkryvu byly vymezeny zpravidla pouze na základě nakumulovaného rozložení nálezů ve vrstvě, protože je nebylo možno rozeznat pomocí odlišné uloženin. Naopak u zatím poměrně ojedinělých zahloubených objektů lze jejich kontury identifikovat přesně podle jejich zaplnění jinou uloženinou. Od většiny náleзовých kumulací se tyto objekty navíc liší menšími rozměry a od standardních sídlištních jam na jiných lokalitách zase nápadným množstvím materiálu, případně jeho skladbou. Samotné kumulace jsou horizontálním rozsahem a náleзовou intenzitou ještě značně variabilní, většina z nich má plošný charakter o rozloze větší jak 1,5 m². K těm rozlohou menším plošným kumulacím patří objekty, které byly dodatečně označeny jako K2a a K2b a kterým je věnován tento příspěvek. Je třeba předeslat, že jakkoliv jsou obě kumulace rozsahem i množstvím nálezů v porovnání s jinými na lokalitě spíše „komorního“ charakteru, jejich význam umocňuje přítomnost bronzového de-

Obr. 1. Výzkum na úpatí západního svahu Cezav u Blučiny v roce 1953. Uprostřed stojící K. Tihelka, za ním stojící V. Podborský, vpravo od něj sedící J. Ondráček.

potu Blučina 16. Obsah tohoto samotného kovového celku byl již publikován, včetně popisu jeho uložení a jeho typologicko-chronologické analýzy (*Salaš 1997; 2005, 304–306*), takže zde se zaměříme na celkový kontext a ostatní mobiliář kumulace¹.

2. Nálezová situace

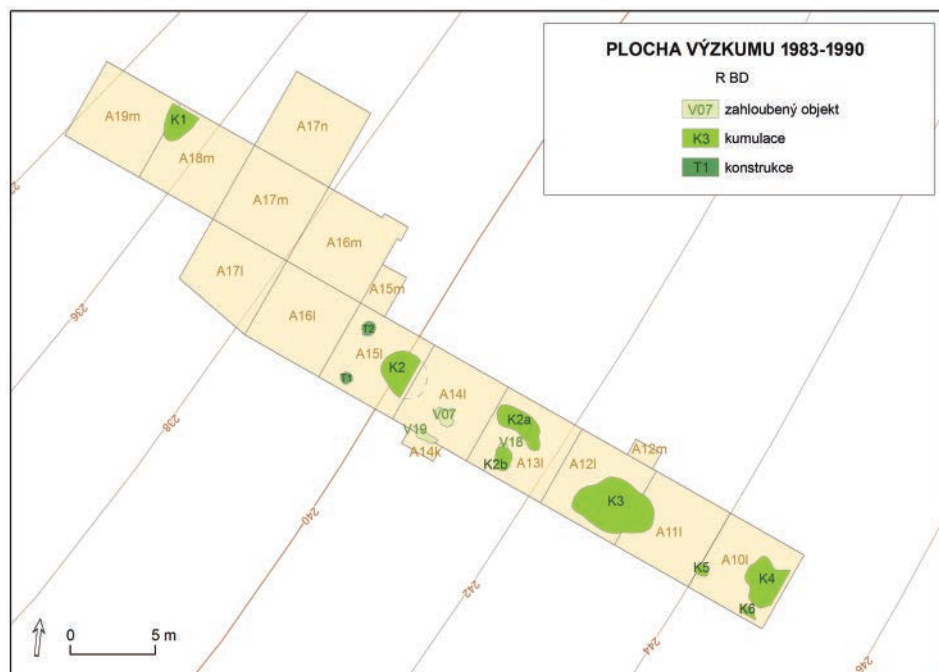
Při výzkumu v roce 1986 byly v západní polovině čtverce A131 v absolutní hloubce (dále jako „ah“; tj. v hloubce pod úrovní současného povrchu) 95–100 cm zachyceny a vypreparovány dvě menší nálezové kumulace, které byly dodatečně označeny jako objekty K2a a K2b (obr. 2, 3)². Přibližně ve stejné úrovni (podle situace na severním a východním profilu čtverce to bylo nicméně až v ah 105–110 cm) byl

¹ Předložený příspěvek vznikl v rámci plnění projektu Grantové agentury ČR č. 404/09/0585 „Výšinné sakrální centrum mladší doby bronzové na Cezavách u Blučiny – digitální katalog a analýzy pramenů“.

² Vzhledem k málo výrazné koncentraci nálezů, zvláště v porovnání s jinými kumulacemi, nebyly tyto situace během samotného odkryvu ještě označeny jako samostatné objekty (srov. *Salaš 1989a*). Stalo se tak až dodatečně po prozkoumání celé plochy z let 1983–1989, a proto do již uzavřené číselné řady kumulací byly tyto objekty vloženy jako K2a, K2b.

v severovýchodním rohu čtverce zachycen také segment ústí zahloubeného objektu V16 větřovské skupiny (obr. 4) a jižně od něj podél východního kontrolního bloku (KB) dvě menší, téměř pravidelná kruhová probarvení (uloženiny U543, U671; obr. 5), která se však záhy vytratila. Vzhledem k tvaru a velikosti by mohla být považována za zbytky kúlových jamek, jejich souvislost s dále pojednávanými kumulacemi K2a-b je však neprokazatelná. Na severním KB se až po vytěžení čtverce vyrýsoval profil menšího zahloubeného objektu V22 (obr. 4), který při plošném odkryvu nebyl zachycen a ze kterého se nepodařilo získat žádný materiál pro datování. S výjimkou izolovaného kamene v jihovýchodním rohu čtverce byly všechny ostatní dokumentované nálezy odkryté v ah 95–110 cm situovány v západní polovině čtverce a soustředily se zde do dvou úzce lokálních kumulací.

Situace dodatečně označená jako plošná kumulace K2a se nacházela zhruba v severozápadní části čtverce A13l v ah 95–110 cm, kde se nálezy včetně kamenů soustředily do úzkého oválu ve směru zhruba V-Z o rozměrech 330 × 120 cm (tj. plocha 3,9 m²). Jádrem této kumulace se nacházelo na jejím východním okraji a tvořil jej zejména bronzový depot (nálezné číslo/NČ 16), uložený ve dvou skupinkách na okraji neopracovaného kusu vápence. Povrchový horizont intaktní uloženiny U505 (de facto již ve starší době bronzové tvořící na lokalitě rostlé podloží) se pak nacházel již jen 10 cm pod tímto kamenem. Přesná poloha depotu a způsob uložení všech jeho 35 artefaktů byly v literatuře již detailně

Obr. 2. Blučina – Cezavy. Plocha výzkumu v letech 1983–1990 s vyznačenými objekty veltické fáze kultury středodunajských popelnicových polí. Podklady M. Salaš, digitalizace J. Štrof.

popsány a vyobrazeny (*Salaš 1997; 2005, 210–214, 304–305, obr. 100–110, tab. 86B–89A*). Pokud jde o ametalické artefakty v bezprostřední blízkosti depotu, je třeba připomenout, že při západní straně větší depotové skupiny na jižně hraně kamene ležely na sobě dva střepy se zlomkem částečně zpatinované zvířecí kosti, určené jako metapodium mladšího jedince prasete domácího³. Menší skupina bronzů na východní straně kamene byla částečně překryta střepem ze zásobnice se svísele prstovaným povrchem a další tři obdobné střepy ležely zčásti na sobě na východní hraně kamene mezi oběma skupinkami bronzů (obr. 6). Dále na východ až jih pokračovala kumulace několika střepy ze zásobnic a hlubší esovitě profilované mísy (obr. 10: 8; NČ 17–18), doprovázených několika rozptýlenými zvířecími kostmi (mj. odlomená distální část pravého femuru prasete domácího, viz obr. 6 – kost v pravém horním rohu) a na jižním okraji kumulace také šesti menšími kameny, mezi nimiž byla při zpracování zjištěna část řasového vápence se stopami opracování (obr. 11). Zcela na jižní okraj kumulace byl vysunut střep z těla amforovité nádoby (obr. 10: 7; NČ 20). Ze S-SSZ strany se k vápenci s bronzovým depotem přimykaly další dva poněkud větší neopracované vápencové kameny, takže všechny tři tvořily něco jako řadu. Ve vzdálenosti 20 cm jižně od prostředního vápence ležela větší část lopatky tura domácího (obr. 6 – kost v pravém dolním rohu). Pod severozápadním okrajem prostředního ze tří kamenů se nacházel přeslen (obr. 5, 7; 10: 10), pod nejsevernějším kamenem a v jeho bezprostřední blízkosti byly zjištěny uhlíky, několik zlomků kostí z lebky tura domácího, střep, zlomek mazanice a lastura velevruba. Menší izolované uhlíky byly rozptýleny také pod kamenem s depotem, tyto uhlíky však nebyly separátně odebrány. Západním až severozápadním směrem od této kompaktní části kumulace až k západnímu kontrolnímu bloku (KB) bylo volněji rozmístěno ještě pět kamenů a těsně při západním profilu se nacházela mazanicová hrouda. Tři další kameny, z toho opět jeden větší, snad rovněž příslušející ke kumulaci K2a, byly posléze zjištěny ještě v severní části KB A141–A131.

Ve stejné ah (95–100 cm) se druhá, ještě menší kumulace, označená jako K2b, vyrýsovala v jihozápadní části čtverce A131, tedy asi 2 m JJZ od středu kumulace K2a (obr. 5). Na malé ploše (cca 150 × 80 cm) se zde koncentrovalo větší množství střepů. Zcela na jižním okraji se ve střepích nacházela horní část dvojkónické nádoby a misky (obr. 5: NČ 19; obr. 10: 14, 15), na protilehlém konci pak pod větším plochým kamenem byla větší část mísy (obr. 5: NČ 15; obr. 10: 9). Uprostřed byly rozloženy střepy z několika dalších nádob, mezi nimi byly pak kromě menšího kamene zlomek zvířecí kosti a kus mazanice⁴.

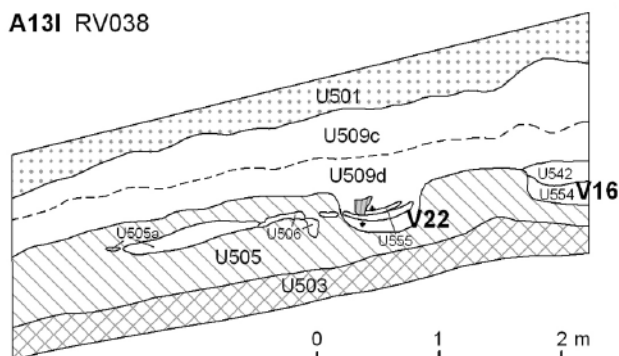
V kontextu kumulace K2a je třeba ještě zmínit také tři drobné zahloubené objekty, které byly zachyceny v roce 1987 až v následném horizontálním řezu v ah 120–140 cm. Dva z nich jsou mělké, v obrysu lehce oválné kůlové jamky,

³ Zpracování osteologického materiálu ze všech velatických kontextů výzkumných sezón 1983–2001 na Cezavách provedla v rámci plnění grantového projektu GA ČR č. 404/09/0585 Martina Roblíčková z Ústavu Anthropos MZM.

⁴ Zvířecí kost i mazanice jsou zachyceny v kresebné dokumentaci situace, mezi nálezy ze čtverce A131 je zpětně nelze identifikovat.

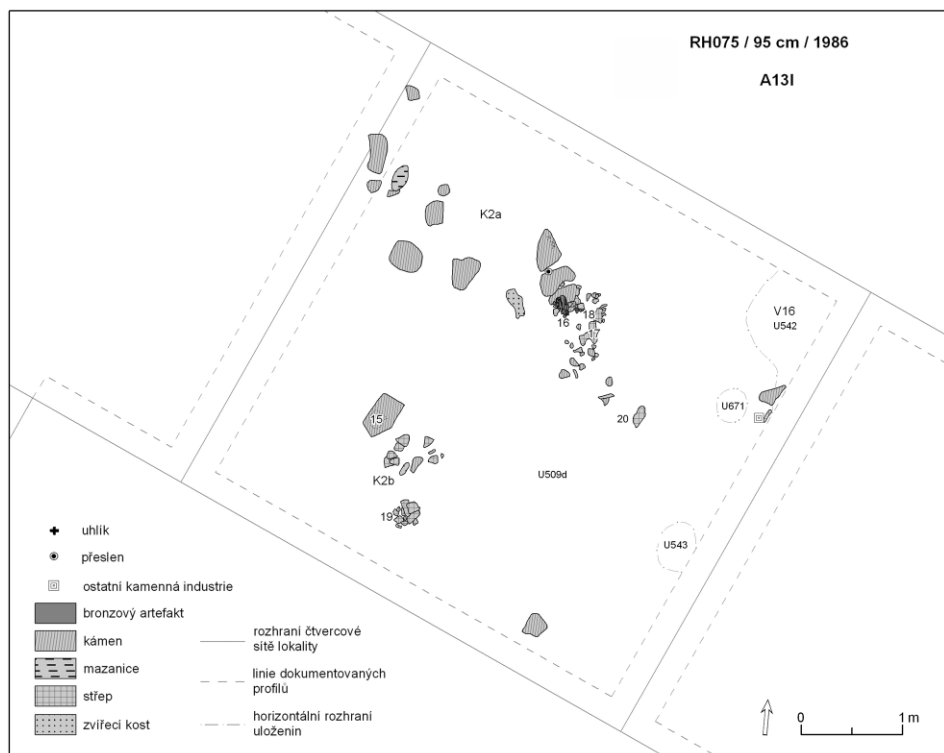

Obr. 3. Blučina – Cezavy. Pohled od západu na odkrytou nálezovou situaci ve čtverci A131 v absolutní hloubce (ah) 95–100 cm. Foto M. Salaš.

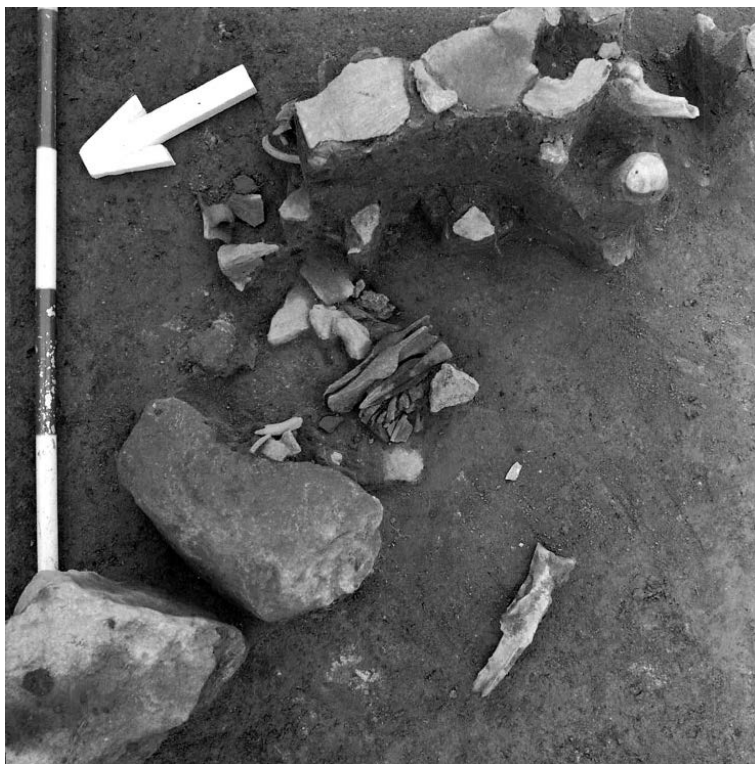
Obr. 4. Blučina – Cezavy. Severní profil čtverce A131. Legenda: U501 – povrchová vrstva tmavošedé až černé ornice; U503 – rostlé jílové podloží; U509c – šedá, málo ulehlá hlína (splachy); U509d – světle šedá, konzistenci až popelovitá hlína (rozhraní vrstev U509c a U509d je aproximativní, částečně se rýsovalo pouze na profilech až po jejich proschnutí); U505 – podložní horizont hnědé hutné, až jílovité hlíny; U505a – vrstva U505 probarvená jílem; U506 – jíl v sekundární poloze; U542 – světle hnědý až světle šedohnědý hlinitý zásyp; U554 – světle žlutošedá jemná hlína; U555 – tmavě šedá hlína. Kumulace K2a-b se nacházely na bázi U509d, plošným rozsahem však do žádného profilu čtverce nezasahovaly. Objekt V22 byl zachycen pouze na tomto profilu (nikoliv při plošné skrývce) a nepodařilo se jej vzhledem k nedostatku nálezů datovat, objekt V16 datován do věteřovské skupiny. Podklady M. Salaš, digitalizace J. Štrof.

kde jedna (KJ12) se nacházela cca 50 cm SSV od východního okraje kumulace K2a, druhá (KJ13) byla pod severovýchodním okrajem kumulace K2b (obr. 8, 9). Bohužel tyto jamky kromě několika zlomků zvířecích kostí obsahovaly pouze několik drobných fragmentů keramiky, které nelze jednoznačně připsat ani starší, ani mladší době bronzové. Třetí objekt (V18) patří k několika málo nesporným zahloubeným entitám velatické fáze KSPP na Cezavách. Nacházel se pod severním koncem kumulace K2b v ah 110–120 cm, kde byla původně v ah 100 cm pod kamenem část mísy. Vyrýsoval se ve spodní části vrstvy U509d tmavším šedým až šedohnědým zásypem (U544), vytvářejícím zhruba kruhový obrys o průměru 65 cm. Po vytěžení tvořila objekt kotlovitá jamka o hloubce 40 cm, jejíž stěny se směrem k oblému dnu nepravidelně sbíhaly (obr. 9). Od vrstvy U509d se zásyp objektu V18 lišil pouze mírně tmavším zbarvením a jenom v jeho spodní části se objevily hrudky jílu. Objekt byl z větší části zapuštěn do plošné vrstvy U509d, pouze severní stěna a dno jámy byly modelovány již na podložní uloženině U505⁵.

Obr. 5. Blučina – Cezavy. Nálezová situace ve čtverci A131 a v hloubce 95–100 cm s objekty V16, K2a, K2b. 15–19 – nálezová čísla (NČ). Podklady M. Salaš, digitalizace J. Štrof.

⁵ Tato průběžná uloženina je v původních zprávách (např. *Salaš 1989a*) označována jako vrstva III.

Obr. 6. Blučina – Cezavy. Detail náleзовé situace objektu K2a s bronzovým depotem.
Foto M. Salaš.

3. Rozbor materiálu

Nálezové kumulace, zejména plošné, se na Cezavách obecně vyznačují několika vzájemně provázanými handicapujícími atributy. Jelikož je nelze prostorově vymezit pomocí odlišné uložení, jsou jejich hranice značně vágní. Jako relikty lokálních a krátkodobých aktivit vznikaly a zůstávaly na úrovni někdejšího povrchu a rozhodně nepředstavují uzavřené nálezové celky. Nelze proto spolehlivě rekonstruovat jejich mobiliář, který je navíc vždy do jisté míry (většinou vlivem postdepozicičních procesů) postižen intruzemi⁶. V případě keramiky je proto spolehlivost příslušnosti ke kumulaci pomocně hodnocena čtyřstupňovou klasifikací

⁶ V případě nálezových kumulací je třeba počítat s tím, že zvláště ve svažitém terénu u nich mohlo docházet postdepozicičními procesy (především splachy z vyšších poloh) včetně biodisturbancí k ambivalentnímu transferu jak uložení, tak drobnějších artefaktů i ekofaktů. Některé se tak mohly posunout mimo původní situaci do okolních uložení a naopak jiné byly do těchto situací druhotně implantovány. Větší předměty této splachové erozi nejspíše odolávaly.

(tab. 1). Klasifikačním stupněm 1 jsou hodnoceny zpravidla části nádob a větší střepy jednoznačně příslušející velatické fázi KSPP, v ideálním případě pak ještě polohou identifikovatelné v terénní dokumentaci. Naproti tomu intencionální příslušnost ke kumulacím může být téměř jednoznačně vyloučena u starobronzové keramiky, zde proto klasifikované stupněm 4. U ostatních druhů nálezového fondu již tato klasifikační stupnice aplikována není. Situace je zde individuální podle druhu materiálu, jeho velikosti a polohy. Např. bronzová industrie je téměř vždy intencionální součástí kumulací, naopak u štípané industrie je příslušnost vždy nejistá (spíše lze uvažovat o jejím starobronzovém původu)⁷. Podobně je tomu u většiny ekofaktů (neopracované kameny, zvířecí kosti, malakofauna), i když vzhledem k charakteru a jistému standardu situací lze většinu kamenů a také alespoň větších zvířecích kostí považovat za původní součást kumulací. V případě mobiliáře z obou sledovaných objektů musíme navíc rozlišovat nálezy, které podle prostorových údajů a polohy spolehlivě patří k jedné z kumulací, značnou část nálezů lze ale pouze podle označení čtverce (A13I, popř. A13I Z) a hloubky (80–100, 100, 100–120 cm) jen rámcově a s větší či menší pravděpodobností připisat oběma kumulacím bez bližšího rozlišení (K2a-b: tab. 1).

3.1. *Keramika z kumulace K2a*

V rámci kumulace K2a je s různým stupněm spolehlivosti evidováno 83 kusů keramiky. Z toho pouze ale 33 kusů se díky zaznamenané poloze a datování do velatické fáze KSPP vyznačuje stupněm spolehlivosti 1–2. Nejistých střepů (z větší části nedatovatelných) s třetím stupněm spolehlivosti je 35 a 15 střepů, nalezených někde v prostoru kumulace K2a nebo její bezprostřední blízkosti (tab. 1), můžeme vzhledem k jejich datování do starší doby bronzové (např. obr. 10: 1–3, 5) z původního obsahu kumulace vyloučit a považovat je za intruzi. K podrobnějšímu rozboru je tak vhodná pouze keramika s prvním až druhým stupněm spolehlivosti, která byla většinou v těsné blízkosti bronzového depotu a ve vzdálenosti do 40 cm východně od něj (tab. 1). Více jak polovinu (19 kusů) však tvoří střepy, které nelze blíže typologicky klasifikovat, většinou jsou to zlomky z těl nádob, tři střepy pocházejí ze spodku nádob s částí plochého dna a jeden drobný zlomek je z prostého přímého okraje. Devět dalších střepů z těl podle hrubozrnného materiálu, vně prstovaného povrchu a většinou celkové masívnosti pochází ze zásobnic nebo větších hrncovitých nádob. Většina těchto střepů ležela mezi oběma skupinami bronzového depotu, popřípadě při severovýchodní straně menší z obou skupin. Jenom pět kusů z celkového počtu lze blíže typologicky určit a z toho dva mají spolehlivě zaznamenanou přesnou polohu. Nejúplněji dochovaná je část zřejmě bezuché hlubší mísy s obloukovitě rozevřeným okrajem

⁷ Podle analýzy štípané industrie z velatických objektů, kterou v rámci projektu GA ČR č. 404/09/0585 provedla L. Kaňáková Hladíková, vykazuje většina kusů morfotypologické i surovinové znaky souborů známých ze starší doby bronzové a přepokládanou velatickou příslušnost některých artefaktů je problematické jak potvrdit, tak vyvrátit.

Sektor, čtvrtec	Bližší lokalizace	Absolutní hloubka (cm)	Objekt	Spolehlivost	Materiál	Kusů	Datování	Obrázek	Poznámka
A13l	u depotu 16	100	K2a	1	KR	1	U11	10: 8	části jedné mísy; NČ 17, 18
A13l:6	vých. okraj K2a	100	K2a	1	KR	1	U11	10: 7	část amfor; NČ 20
A13l	u depotu 16	100–110	K2a	1	KR	2	U11	10: 4, 6	
A13l	u depotu 16	100–110	K2a	1	KR	21	U11		
A13l	u depotu 16	100–120	K2a	2	KR	8	U11		
A13l:10	pod kamenem	100	K2a	1	OKR	1	U11	10: 10	přeslen
A13l	u depotu 16	100–110	K2a	1	OKl	1	U11	11	
A13l		90–100	K2a	1–3	ZK	56	U11?		
A13l – Z		90–100	K2a?	2–3	MZ	1	U11?		
A13l	u depotu 16?	100–120	K2a?	3	KR	2	U11		
A13l	u depotu 16?	100	K2a?	3	KR	2	U11		
A13l	u depotu 16?	100–120	K2a?	3	KR	1	U11		
A13l	u depotu 16?	100	K2a??	4	KR	3	B10		
A13l	u depotu 16?	100–120	K2a??	4	KR	12	B10	10: 1–3, 5	
A13l	u depotu 16?	100–120	K2a?	3	KR	32	BU		
A13l – Z		100–120	K2a–b?	3	KR	5	U11		
A13l – Z		100–120	K2a–b	2	KR	2	U11		
A13l – Z		100–120	K2a–b?	4	KR	11	B10		
A13l – Z		100–120	K2a–b?	3	KR	23	BU		
A13l – Z		80–100	K2a–b?	4	KR	4	B10		
A13l – Z		80–100	K2a–b?	3	KR	24	BU		
A13l – Z		80–100	K2a–b?	3	KR	1	U11		
A13l		80–100	K2a–b?	3	KR	38	U11		

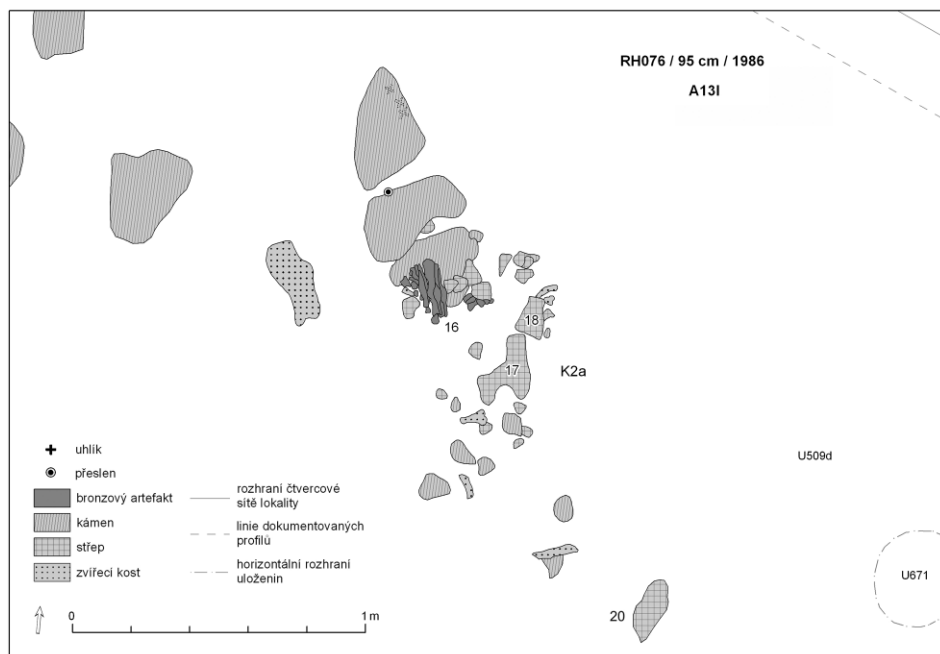
Sektor, čtverec	Bližší lokalizace	Absolutní hloubka (cm)	Objekt	Spolehlivost	Materiál	Kusů	Datování	Obrázek	Poznámka
A13I		100–120	K2a-b?	3	KR	39	U11		
A13I		80–100	K2a-b?	2	OKR	1	U11	12: 12	kolečko ze střepeu
A13I		100–120	K2a-b?	3	OKR	1	BU	12: 13	závažičko
A13I		80–100	K2a-b?	1	OKI	1	U11		kus grafitu
A13I–Z		110	K2a-b?	3	BRZ	2	U11	12: 14, 15	
A13I		100–120	K2a-b?	3	MZ	2	U11?		
A3I–JZ		90–100	K2b	1–2	KR	36	U11	10: 9, 11–15	NČ 15, 19
A3I–JZ		90–100	K2b	3	KR	4	BU		
A3I–JZ		90–100	K2b	4	KR	1	B12		
A13I–JZ		90–100	K2b	1	ZK	1?	U11		
A13I–JZ		90–100	K2b	1	MZ	1?	U11		

Tab. 1. Blučina – Cezavy. Přehled nálezů v kumulacích K2a, K2b a v nerozlišených K2a-b. Výsvětlivky: stupeň spolehlivosti intencionální příslušnosti k objektu: 1 – spolehlivá, 2 – pravděpodobná, 3 – nejistá, 4 – vyloučená. Materiál: KR – keramika (nádob), OKR – ostatní keramika, OKI – ostatní kamenná industrie, ZK – zvířecí kosti, BRZ – bronz. Datování: B10 – starší doba bronzová, B12 – věteřovská skupina, BU – starší nebo mladší doba bronzová, U11 – velatická fáze KSPP. NČ – nálezkové číslo.

a plynulou esovitou profilací stěny, která nemá dochované dno a jejíž tělo je od plecí až po spodek hruběji souvisle svisle rýhované (obr. 10: 8). Tato mísa byla uložena 25–30 cm východně od bronzového depotu (obr. 5–8: NČ 17–18). Hlubší, terinovitý tvar mísy nepředstavuje ve velatické fázi KSPP příliš častou variantu, i když k tektonice nádoby lze nalézt analogie přímo na Cezavách na menších tvarech, někdy s jedním uchem, které J. Říhovský klasifikoval jak vyšší šálky s esovitou profilací stěn (*Říhovský 1982a*, 46–47, tab. 40: 10, 13; 45: 3). Pokud existují nějaké morfologické paralely, pak spíše v sídlištním než hrobovém materiálu. Podobná, i když nezdobená hlubší mísa s méně výrazně obloukovitě vytaženým okrajem pochází např. z Lovčiček (*Říhovský 1982b*, obr. 16: 2), mísa ze sídliště v Křepicích má rovněž rýhované tělo, i když řídce, má ale dvě protilehlá ucha pod okrajem; J. Říhovský ji sice klasifikoval jako hrncovitou nádobu, její šířka však převyšuje výšku (*Říhovský 1982a*, 51, tab. 63: A/12). Analogickou stavbou těla se vyznačují také širší hrncovité nádoby s prstovaným povrchem (např. Modřice „Sádky“: *Parma 2011*, 75, 94, obr. 5: 1; Višňové: *Parma 2009*, 279, 301, tab. 5: 7), které ovšem lze jen rámcově datovat do starší fáze KSPP s tím, že mají mohylové kořeny (Bošovice „U dvou závor“: *Říhovský 1982a*, tab. 19: A/5). Chronologicky nemůže být bližší oporou ani souvisle svisle rýhování těla mísy, které je ale běžné spíše na prostých kónických mísách, spodních částech dvojčlenných a trojčlenných tvarů starší fáze jak středodunajského, tak lužického prostředí (*Nekvasil 1982*; *Říhovský 1982a*, 20–21; *Hrala – Šumberová – Vávra 2000*, 68, 71, Pl. V: 11; *Šabatová 2007*, 187, 197).

Dalším klasifikovatelným a přesně lokalizovaným tvarem, nacházejícím se zcela na východním okraji kumulace K2a (obr. 5, 7: NČ 20), je část oblého těla amforovité nádoby, kde v horní části plecí je již náznak počínajícího ostřejšího přechodu na spodek hrdla (obr. 10: 7). Výduť je svisle prstovaná, zatímco povrch plecí je na vnější straně tuhovaný. I když není znám tvar hrdla a hlavně okraje, vzhledem k velikosti těla je možno torzo určit jako bezuchou zásobnicovou amforu. Tento typ včetně svislého prstování těla je v časně velatickém stupni zcela běžný (*Říhovský 1982a*, 37–39) a objevuje se i v dalším vývoji přinejmenším do stupně Velatice či spíše až do stupně Oblekovice (např. *Říhovský 1958*, 80–86; *1968*, 49–50; *Lochner 1991a*, 165; Burgschleinitz 1: *Lochner 1991b*, Taf. 20: 1, 2), kdy na Moravě jeho některé varianty již mohou být ovlivněny jiným kulturním prostředím (*Říhovský 1968*, 49–50, 53; *Salaš 1987*, 63 s lit.). Absence hrdla a okraje u amfory z objektu K2a neumožňuje žádnou bližší specifikaci jejího chronologického postavení.

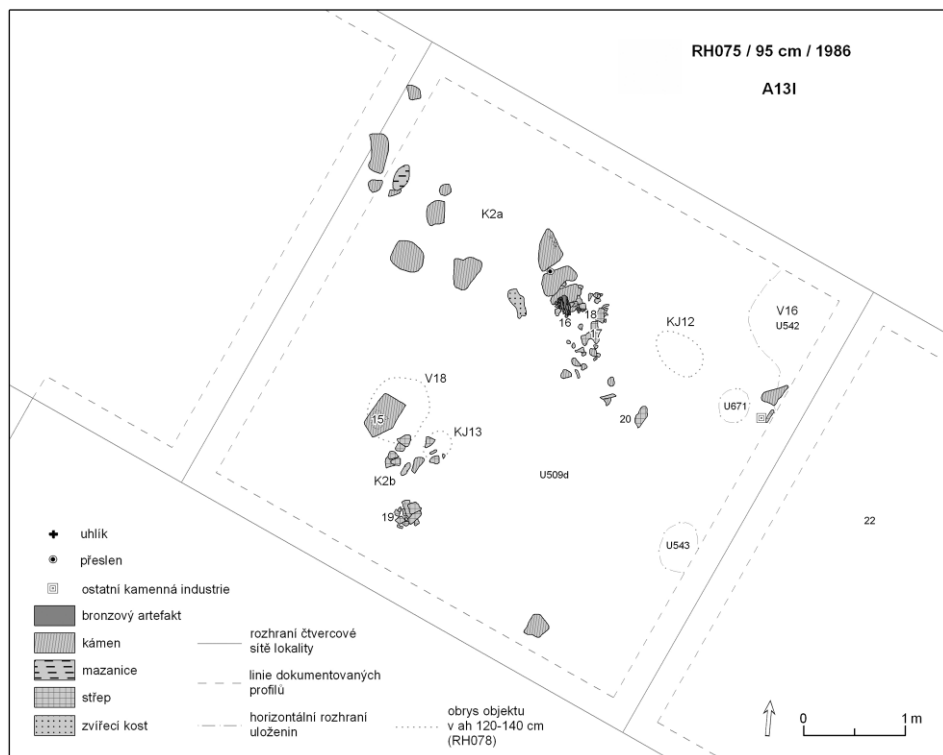
Ze zbývajících tří klasifikovatelných, ale blíže polohou nefixovaných zlomků velatické keramiky kumulace K2a pochází jeden střep z plecí a ostřeji navazujícího spodku hrdla amfory a dva střepy z mís s ostře lomenou výdutí, a to ze dvou různých typů. Jeden představuje větší hrubší tvar s obloukovitě rozevřenou horní částí, kde až na spodek hrdla a výduť nasedá páskové ucho (obr. 10: 4), což má přesnou morfologickou analogii na zlomku z časně velatické sídlištní jámy v Tetčicích (*Říhovský 1982a*, 44, tab. 66: 12). Blučinský exemplář má navíc vnější povrch spodku nepravidelně drsněný, kdežto horní část nad výdutí je tuhovaná.

Obr. 7. Blučina – Cezavy. Detail nálezné situace objektu K2a s bronzovým depotem. 16–18 – nálezná čísla (NČ). Podklady M. Salaš, digitalizace J. Štrof.

Druhý střep s oboustranně tuhováním povrchem pochází z typu s ostrou trojdílnou profilací (obr. 10: 4, 7). Kromě samotných Cezav je analogie k tomuto tvaru známa z hrobu v Telnici (*Říhovský 1982a, 44, tab. 45: 4; 67: E*), jinak jsou ostré trojdílné profilace mnohem častější na šálcích, a to ve starší fázi (rámcově ve stupni BD) jak středodunajských, tak lužických popelnicových polí (*Říhovský 1982a, 46; Nekvasil 1982, 136*; také např. keramické depoty Moravský Písek, Starý Liskovec 1–2: *Palátová – Salaš 2002*). Uvedené typy mís nejsou příliš běžné ani na sídlištích, ani na pohřebištích. K velké míse s obloukovitě rozevřeným okrajem a uchem specificky nasazeným na výduti lze nalézt určité analogie v keramickém depotu Dambořice 2 z časného stupně KSPP (*Šmerda 2006, obr. 11: 3, 4*).

Pozoruhodným technologickým prvkem na popisované keramice z kumulace K2a je tuhování povrchu. Téměř čtvrtina (24,2%) všech zlomků a částí nádob se spolehlivostí 1–2 vykazuje tuhování vnějšího nebo vnitřního povrchu, připočteme-li tři velatické střepy se spolehlivostí 3, vykazuje tuhování 10 z 36 střepů (27,8%). Na dvou částech nádob je vnější tuhování kombinováno s prstováním nebo nepravidelným zdrsněním (obr. 10: 4, 7). I když tuhování povrchu nádob ve starší fázi jak středodunajských, tak lužických popelnicových polí není až tak výjimečné (*Salaš 1987, 61; Štrof 1990, 161–162; Šabatová 2007, 133, 172, 181, 197; Parma 2009, 302; 2011, 93*), v případě souboru z Blučiny je podíl tuhova-

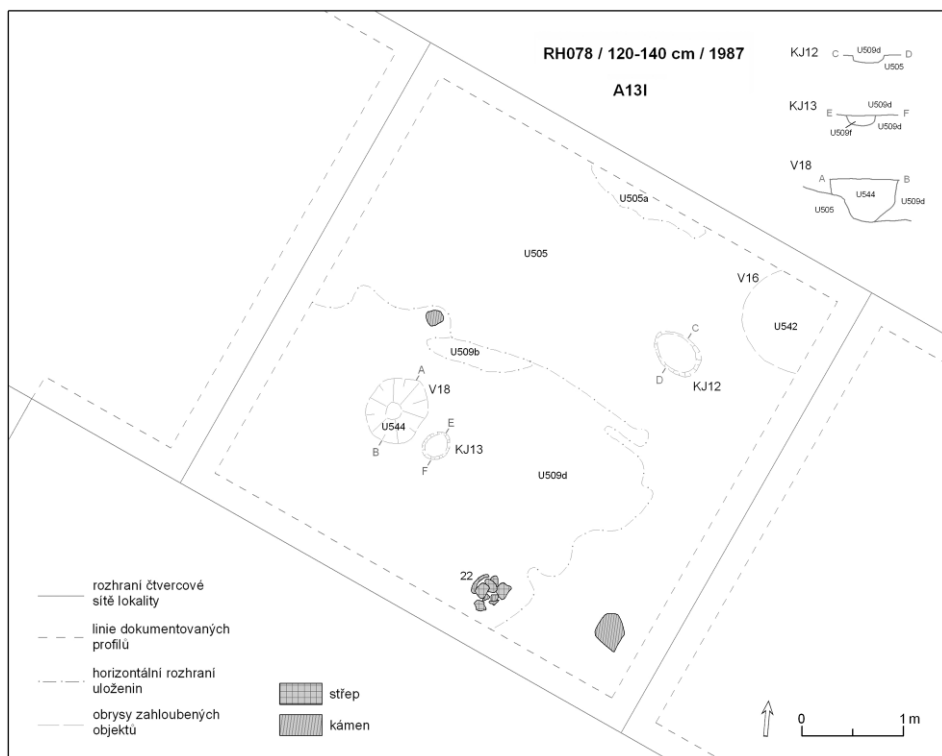
Obr. 8. Blučina – Cezavy. Nálezová situace ve čtverci A131 a v hloubce 95–100 cm s vnesenými obrysy objektů z absolutní hloubky 120–140 cm. Podklady M. Salaš, digitalizace J. Štřof.

ných kusů značně vysoký⁸. V kontextu potuhované keramiky jsou důležité místní nálezy kusů grafitové suroviny, z nichž jeden pochází přímo z prostoru obou kumulací, jak bude poukázáno dále.

3.2. Ostatní inventář z kumulace K2a

Nepočítáme-li ekofakty (neopracované kameny a 56 zvířecích kostí: tab. 2), pak s kumulací K2a pravděpodobně souvisejí pouze dva artefakty. Prvním je dvojkónický přeslen (obr. 10: 10), uložený pod severním okrajem prostředního velkého vápence sestavy s depotem. Jde o zcela běžný artefakt svého druhu, sám

⁸ Na Moravě je ve středodunajských popelnicových polích tuhování vzhledem k předcházejícímu mohylovému vývoji technologickou novinkou; tuhování nádob mohylového depotu z Lednice (srov. Řihovský 1982a, 21) nebylo při novém zpracování (Palátová – Salaš 2002, 27–29) prokázáno. Vysoký počet vně tuhované keramiky vykazuje např. také dosud nezpracované pohřebiště starší fáze kultury lužických popelnicových polí v Mostkovicích.

Obr. 9. Blučina – Cezavy. Nálezová situace ve čtverci A13I a v hloubce 120–140 cm s vytěženými objekty V18, KJ12, KJ13. K číslům uloženin (U) srov. obr. 4. NČ 22 – spodní část velatické amfory v absolutní hloubce 130–140 cm. Podklady M. Salaš, digitalizace J. Štrof.

o sobě bez chronologické vypovídací hodnoty, pokud je však skutečně původní součástí kumulace K2a, byl by to vůbec první přeslen velatické fáze KSPP na Cezavách; bohužel vzhledem k přítomnosti také zlomků starobronzové keramiky (obr. 10: 1–3, 5) nelze zcela vyloučit možnost intruze ani u přeslenu.

Druhým artefaktem je část hranolovitého řasového vápence bádenského stáří⁹, který se původně nacházel někde na východním okraji kumulace. Jedna z ploch nese stopy mírného přebroušení, které však ještě zcela nevyhladilo drobné prohlubně a nerovnosti, podobně je upravena část dochovaného kolmého obvodu (obr. 11). Na přebroušené ploše je patrná drobná trhlinka, způsobená nejspíše žárrem; na povrchu, na lomech, ale zejména na upravené pracovní ploše jsou nespojitelné světle hnědé povlaky, tvořené zřejmě kysličníky železa. Tento artefakt je obtížné funkčně specifikovat, nejspíše jej lze označit za univerzální kamen-

⁹ Petrografickou determinaci kamenných ekofaktů a artefaktů ze všech velatických kontextů výzkumných sezón 1983–2001 na Cezavách provedl v rámci plnění grantového projektu GA ČR č. 404/09/0585 Antonín Přichystal z Ústavu geologických věd Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

nou podložku. Nevýrazné sbroušení pracovní plochy ji nedovoluje určit jako znotěrku, i když i takové využití, teprve iniciační či nahodilé, nelze vyloučit, zvláště když klasické znotěrky jsou na Cezavách doloženy z velatických objektů K7 (Salaš *et al.* 2012) a V19 (Salaš 1990, 35). U tohoto artefaktu lze vzhledem k jeho hmotnosti (967 g) náhodnou či pozdější intruzi do kumulace K2a velmi pravděpodobně vyloučit.

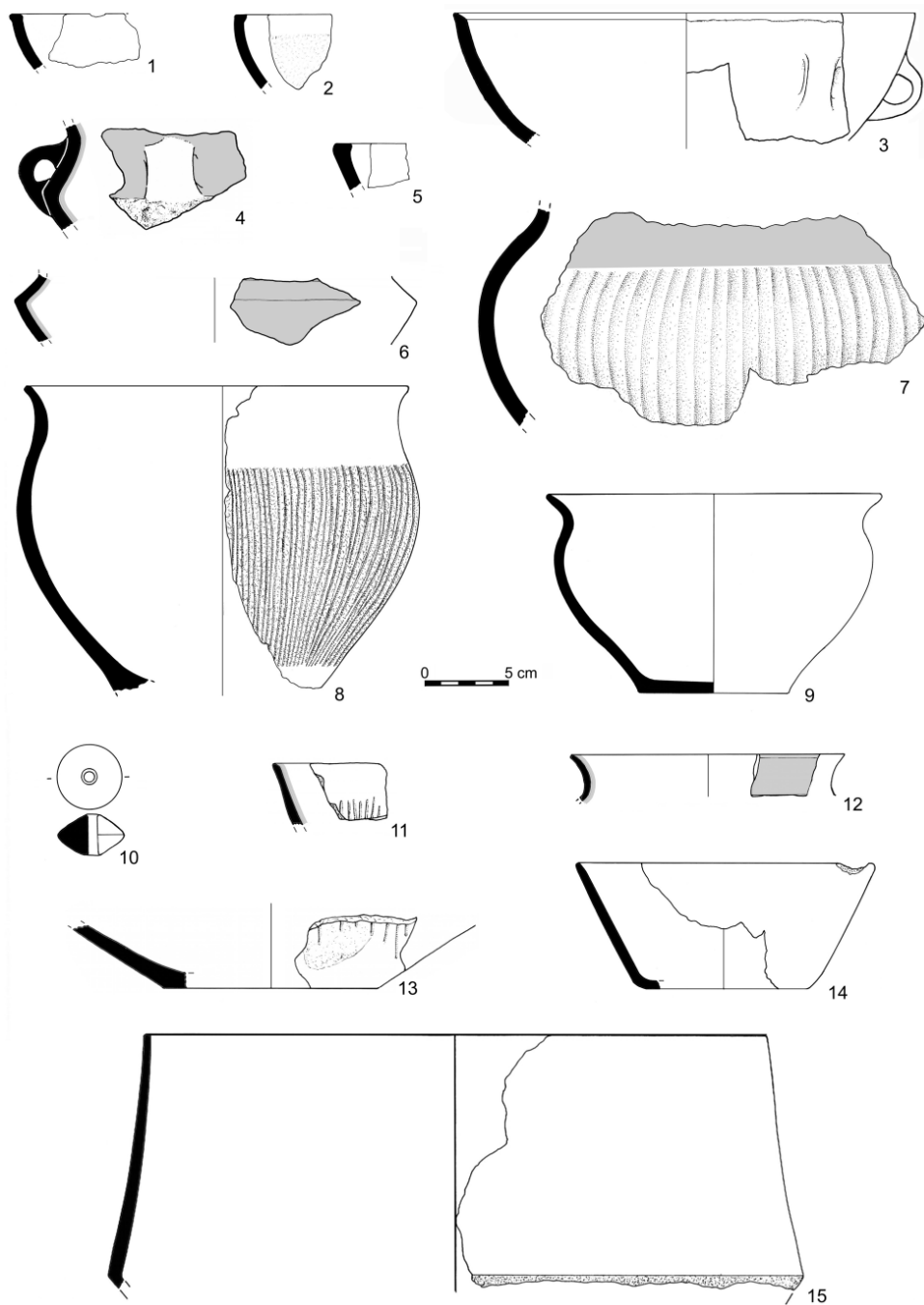
Druh	Celkový počet kostí	Min. počet jedinců
<i>Bos primigenius</i> f. <i>taurus</i>	11	1
<i>Sus scrofa</i> f. <i>domestica</i>	8	3
<i>Ovis ammon</i> f. <i>aries</i> / <i>Capra aegagrus</i> f. <i>hircus</i>	4	1
Domácí zvířata	23	5
<i>Castor fiber</i>	2	1
Volně žijící zvířata	2	1
Velikostní skupina <i>Ovis</i> / <i>Capra</i> / <i>Sus</i>	1	
Neurčeno	30	
Celkem	56	6

Tab. 2. Blučina – Cezavy. Objekt K2a. Počty kusů determinovaného osteologického materiálu jednotlivých taxonů podle M. Roblíčkové.

Analýza osteologického materiálu prokázala přítomnost čtyř zoologických taxonů z minimálně šesti jedinců (tab. 2). Domácí druhy zastupuje po minimálně jednom jedinci tur domácí, ovce/koza domácí a minimálně třemi jedinci prase domácí. Z divoce žijící fauny je dvěma kostmi prokázán bobr evropský. Jeho přítomnost byla na lokalitě již dříve doložena jak ve věteřovských, tak ve velatických objektech (Kratochvíl 1980; Roblíčková 2003), mimo jiné také v již zmiňovaném příkopovitém útvaru V17.

3.3. Keramika z kumulace K2b

Ze sousední kumulace K2b je evidováno 41 částí a zlomků nádob, z toho 36 velatických kusů se spolehlivostí 1–2, čtyři zlomky nejsou přesněji datovatelné a jeden zlomek pochází z okraje věteřovské misky (tab. 1). Bohužel téměř tři čtvrtiny (26 kusů) představují typologicky neklasifikovatelné zlomky, většinou z těl nádob (včetně spodku, podhrdlí, jeden střep z okraje a jeden ze spodku s výzdobou rýhováním a s částí dna: obr. 10: 13). Ve zbývajícím materiálu jsou zastoupeny amfory, dvojkónické nádoby a mísy, popř. šálky. Tři zlomky z amfor (jeden z hrdla, dva z plecí) jsou dále klasifikačně nevyužitelné. Z dvojkónické nádoby, uložené ve střepích na jižním okraji kumulace (obr. 5, 8: NČ 19), se dochovala mírně prohnutá horní část včetně ostře lomené výdutě a přilehlé části spodku s drsnějším, možná prstovaným povrchem (obr. 10: 15). Vzniku a vývoji této skupiny nádob byla jako téměř obecnému fenoménu starší fáze popel-

Obr. 10. Blučina – Cezavy. Keramický materiál. 1–8, 10 – objekt K2a; 9, 11–15: objekt K2b.

nicových polí opakovaně věnována dostatečná pozornost (např. *Říhovský 1958, 75–80; 1982a, 39–41; Štrof 1995, 100–101; Šabatová 2007, 186–189; Chvojka 2009, 38–39; Smejtek 2007–2011, 125–128*), zde proto vystačíme s konstatováním, že exemplář z kumulace K2b není sám o sobě chronologicky příliš citlivý. Analogicky tvarované exempláře nalezneme již v mlado- až pozdně mohylových souborech z Velkých Hostěrádek a Strachotína (*Říhovský 1982a, 15–16, 40, tab. 25: A/3; 31: B/3; 32: 9*) a lze je zachytit přinejmenším ještě ve stupni Baierdorf-Lednice či spíše až do stupně Velatice-Očkov (*Říhovský 1963, obr. 18: C/9*).

Nejméně tři exempláře lze klasifikovat jako mísy. Spolu s dvojkónickou nádobou byla na jižním okraji kumulace uložena také část prosté kónické misky s rovnými stěnami (obr. 10: 14). Patrně ze stejné varianty pochází přímý, kónicky rozevřený okraj, kde ve spodní části střepu je zachyceno nepravidelné souvislé svislé rýhování (obr. 10: 11). Tento ryze účelový tvar je vzhledem k průběžnému výskytu po celou střední a mladší dobu bronzovou bez kulturně-chronologické vypovídací schopnosti. Snad jen souvislé svislé rýhování je možno považovat za výzdobný prvek vlastní spíše starší fázi popelnicových polí než středodunajské mohylové kultuře. Na SSZ okraji kumulace byla pod větším kamenem uložena zhruba polovina mísy s plynulou esovitou profilací, vejčitým tělem, nízkým hrdlem a krátce obloukovitě rozevřeným okrajem (obr. 10: 9). V principu se jedná o stejnou, jen nižší a stlačenější variantu, jakou je vyšší mísa s rýhovaným tělem z kumulace K2a. Podobnou, i když méně esovitě zakřivenou profilací nacházíme již na pozdně mohylové misce za Strachotína (*Říhovský 1982a, tab. 28: 2*), ve stupni Blučina především na tvarech klasifikovaných jako šálky (*Říhovský 1982a, 47, tab. 37: 8; 44: 8; 45: 3*; podobný zlomek také z prostoru kumulací K2a-b: obr. 12: 3) i na šálkách s vysokými uchy ve stupních Baierdorf-Lednice a Velatice-Očkov (*Říhovský 1963, obr. 10: B/9; 13: A/3, D/5; 14: 14; 17: C/4*). Ze sídliště v Bohuslavicích jsou uváděny dokonce stejně profilované misky (*Říhovský 1963, 89, obr. 18: B/11, 12*) s tím, že lokalita je podle šálků s vysokými uchy řazena do stupně HA, nejsou zde však zachovány nálezo- vé celky a nelze vyloučit delší vývoj lokality. Celkově tak uvedenou misku pro bližší chronologické zařazení nelze využít. Totéž pak spíše už pro fragmentárnost platí pro poslední z keramických tvarů, kterým je obloukovitě rozevřený okraj na výrazněji prohnutém hrdle (obr. 10: 12), pocházející nejspíše ze šálku nebo misky. Střep je jedním ze dvou z kumulace K2b, který je oboustranně tuhovaný, jinak podíl keramiky s tuhovaným povrchem je i v této kumulaci značně vysoký, téměř třetinový (30,6 %).

3.4. Ostatní nálezy z kumulací K2a-b

Vzhledem ke sporné příslušnosti k některé z obou kumulací zmíníme další nálezy již jen okrajově. Celkem je mimo obě kumulace z prostoru čtverce A131 (především jeho západní části) a hloubky 80–120 cm registrováno 147 kusů keramiky, z toho

Obr. 11. Blučina – Cezavy. Objekt K2a. Část podložky z řasového vápence. Foto S. Doleželová.

15 lze datovat do starší doby bronzové, 85 zlomků bylo připsáno velatické fázi KSPP a 47 střepů zůstalo blíže nedatovaných. Klasifikovatelná velatická keramika pochází nejvíce z amfor (18 ks) a hrncovitých nádob či zásobnic (13 ks), následují mísy/misky (8 ks), dvojkónické nádoby (7 ks) a střepy, u kterých nelze rozlišit, zda pocházejí z misek či šálek (8 ks). Podrobněji zde typologické spektrum (obr. 12: 1–11) toho souboru vzhledem k omezenému rozsahu příspěvku již není možno analyzovat. Lze se spokojit s konstatováním, že zcela zapadá do náplně stupně Blučina včetně jeho přežívajících mohylových prvků (např. obr. 12: 5, 7, 8), které jsou ale na dvou kusech již s vně tuhovaným povrchem. I v tomto souboru je počet keramiky leštěné na vnitřním či vnějším povrchu tuhou velmi vysoký – tuhovaný je téměř každý druhý exemplář (38 kusů, tj. 44,7%, z toho 15 kusů s oboustranným tuhováním). V souvislosti s početnou tuhovanou velatickou keramikou je třeba upozornit na nálezy několika kusů surového, někdy zčásti používáním sbroušeného grafitu na Cezavách, z nichž jeden exemplář pochází právě z kontextu kumulací K2a-b (tab. 1). Podle dosud provedných analýz čtyř kusů se jedná o velmi kvalitní surovinu – grafitovou břidlici s vysokým obsahem grafitu (40–60 %). Sice se zatím nepodařilo stanovit její provenienci, nicméně byly vyloučeny regiony jižních Čech a Jeseníků s historicky doloženou těžbou grafitu¹⁰.

¹⁰ Petrografické zpracování grafitu provedl v rámci plnění grantového projektu GA ČR č. 404/09/0585 Martin Hložek z Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Do souboru keramiky s problematickou příslušností ke kumulacím K2a-b ještě náleží neprovrtnané, hrubě osekane keramické kolečko (obr. 12: 12) a kuželovité závažíčko (obr. 12: 13). Interpretační alternativy obou druhů artefaktů naposledy přehledně shrnul L. Smejtek (2007–2011, 209–210, 212). Zde pouze doplníme, že zatímco kolečko lze podle keramické hmoty a úpravy povrchu spojovat s velatickou fází osídlení, stejná závažíčka jsou známa i z prostředí větševské skupiny (např. *Stuchlíková 2000, 310, obr. 3: 2–8*), takže jejich souvislost s kumulacemi K2a-b je o to problematičtější.

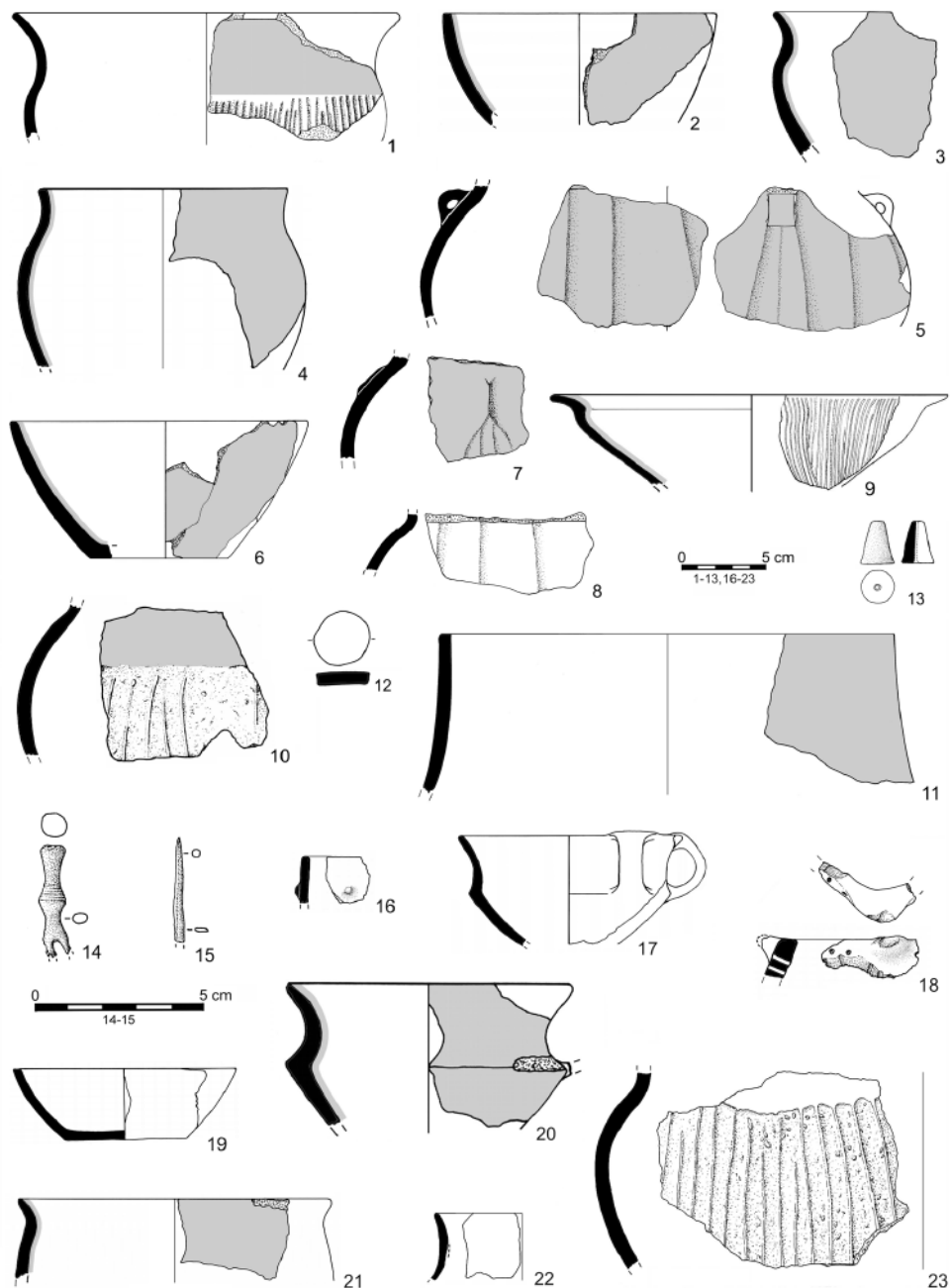
V kontextu kumulací K2a-b je třeba nakonec zmínit ještě dva bronzové artefakty (tab. 1). Zatímco drobné tyčinkovité dlátko s odlomenou břitovou částí (obr. 12: 15) je průběžným, chronologicky necitlivým tvarem celé doby bronzové i halštatské (*Říhovský 1992, 282*), druhý artefakt (obr. 12: 14) je poněkud problematický spíše z hlediska typologické klasifikace. Velmi pravděpodobně jej můžeme považovat za postranici udidla, značně ale subtilní, ke které však nemáme dosti přesnou morfologickou paralelu. Jistou obdobu, alespoň pokud jde o ztvárnění hlavice, výzdobu žebírky a oválný otvor, by mohla představovat postranice v depotu ze Starého Sedla, datovaném do horizontu Lažany (*Kytlicová 1955, 57–58, 64–70, obr. 4: 1, 4; 2007, 116, 304–305, Taf. 24: 33–34; Hüttel 1981, 135–135, Taf. 19: 205, 206*), který je chronologicky adekvátní stupni Blučina.

Z prostoru čtverce A131 a hloubkového intervalu 80–120 cm byl dále získán a vyhodnocen soubor archeobotanického materiálu, jehož vztah ke K2a či K2b je pravděpodobný, ale zpětně nespecifikovatelný. Z pěstovaných zemědělských druhů zde bylo určeno 131 obilek prosa setého, xylotomární analýzou pak byly zjištěny dva druhy dřevin, především dubu (65 vzorků) a podstatně méně jilmu (10 vzorků)¹¹.

3.5. Keramika z objektu V18

Jako poslední se stručně zmíníme o mobiliáři z objektu V18, protože ten by vzhledem k prostorové dispozici mohl být součástí celé nálezové struktury. Kromě 18 zvířecích kostí, z nichž 15 bylo determinováno (druhově jsou zastoupeni tur domácí, prase domácí, ovce a koza domácí, kuň, jednou kostí také kaprovitá ryba: *Roblíčková 2012*), pochází z tohoto objektu pouze 36 kusů keramiky, z toho dva jsou starobronzové (obr. 12: 16), 19 jich nelze blíže datovat (pravděpodobněji budou ale velatické než starobronzové) a ostatní (15 kusů) přísluší velatické fázi KSPP. Kromě čtyř kusů z těl zásobnic pouze sedm střepů bylo možno typologicky klasifikovat, přičemž jsou zde zastoupeny bezuché zásobnicové amfory (obr. 12: 23), prosté kónické misky (obr. 12: 19) a klasické šálky s kónickým

¹¹ Zpracování archeobotanického materiálu ze všech velatických kontextů výzkumných sezón 1983–2001 na Cezavách provedli v rámci plnění grantového projektu GA ČR č. 404/09/0585 Romana a Petr Kočároví.

Obr. 12. Blučina – Cezavy. 1–15 – objekt K2a-b; 16–23 – objekt V18. 1–13, 16–23 – keramika; 14–15 – bronz.

spodkem a ostrou výdutí, na kterou nasedá prohnutá horní část; u jednoho šálku se dochovalo ucho, lehce převyšující okraj (obr. 12: 17, 20). Ani v případě objektu V18 se typologické spektrum keramiky ničím nevymyká z náplně stupně Blučina. Neobvyklým tvarem je pouze zlomek z vodorovně seříznutého, lalokovitě vytaženého okraje, kde stěna je hned pod okrajem několikrát perforovaná (obr. 12: 18). To sice svádí k jeho interpretaci coby cedníku, při tak malé zachovalosti fragmentu bude však lépe tento zlomek ponechat jako neklasifikovatelný tvar.

Počet na povrchu tuhované keramiky je zde relativně nejnižší, tuhování vykazuje jen každý pátý střep (20 %) ¹².

4. Zhodnocení, závěr a výhled

Na ploše čtverce A131 bylo v intervalu hloubky 90–120 cm zachyceno celkem devět různých objektů, z nichž pouze jeden (V16) byl prokazatelně starobronzový. Ostatních osm by teoreticky mohlo nějakým způsobem významově souviset, nejméně prokazatelné je to však u nedatovaného a neklasifikovatelného menšího objektu V22, zachyceného pouze na severním profilu čtverce. Nedatované zůstaly také čtyři patrně kúlové jamky (U543, U671, KJ12, KJ13), netvořící však zjevnou půdorysnou konstrukci. Alespoň u dvou však lze vzhledem k zachycení jejich tvaru a bližší prostorové vazbě ke kumulacím K2a-b sounáležitost se zbývajícími objekty připustit.

Stručná analýza mobiliáře, především keramického, prokázala, že kumulace K2a, K2b a objekt V18 lze považovat za chronologicky současné s datováním do stupně Blučina. V datovatelném inventáři nebylo prokázáno nic, co by se z tohoto stupně vymykalo a indikovalo mladší pozici. To také plně koresponduje s chronologickým zařazením bronzového depotu Blučina 16 (*Salaš 2005, 139–140, 210–214, 304–305, tab. 86B–89A*), který lze považovat centrální prvek kumulace K2a.

Objekty K2a, K2b, V18 je tak možno vzhledem k prostorové vazbě a shodnému datování posuzovat jako součást jedné složitější struktury. Otázkou je, zda sem zahrnout přinejmenším také obě nejbližše situované kúlové jamky KJ12 a KJ13, které jednak nebyly datovány, jednak byly zachyceny až v ah 110–120 cm. Lze však připustit, že původně jamky sahaly do úrovně s depotem, kde nebyly rozeznány ¹³. Totéž ostatně platí pro objekt V18 s ústím zachyceným v ah 110 cm, který byl již spolehlivě datován do velatické fáze KSPP. Navíc je třeba zohlednit sklon terénu. Při výzkumu byl horizont skrývané plochy spádován souhlasně se

¹² Tento poddimenzovaný stav oproti kumulacím K2a-b je zřejmě zkeslen tím, že keramika z obj. V18 byla kompletně odsintrována, čímž mohlo dojít k odstranění ne vždy zcela zřetelných stop tuhování. Většina velatické keramiky z plochy výzkumu v letech 1983–1989 je vzhledem k vápnitému prostředí značně zasintrována.

¹³ Výzkum v roce 1986 odkryl situaci do ah 110 cm, kúlové jamky byly zachyceny až v následné sezóně 1987 a je tak možné, že provlhčení a navětrání otevřené plochy v tomto čtverci pozitivně ovlivnilo čitelnost uložení.

současnou úrovní povrchu. Podle situace na profilech čtverce však báze vrstvy U509 byla v severovýchodním rohu v ah 110 cm (obr. 4), kdežto podél jižního profilu a v jihozápadním rohu v ah 120–130 cm, takže původní sklon terénu měl v tomto prostoru oproti současnému větší vypádování jihozápadním směrem. I z toho důvodu se ústí přinejmenším KJ13 a V18 mohlo nacházet v nepatrně větší hloubce. Pracovně tedy snad můžeme obě kúlové jamky považovat také za prvky celé této struktury.

Tím se dostáváme k otázce úrovně původního povrchu v době velatické fáze KSPP, která má spolu s uspořádáním artefaktů v bronzovém depotu (*Salaš 2005, 229, 305*) pro interpretaci celé situace téměř klíčový význam. Z vertikální stratigrafie (obr. 4), jakož i z rozložení a dochování nálezů (až do ah 80–90 cm byly v celé vrstvě U509c a zčásti také v horních partiích vrstvy U509d rozptýleny pouze drobnější artefakty a ekofakty) vyplývá, že původní povrchový horizont se nacházel na bázi vrstvy U509d (původně značena jako vrstva II: *Salaš 1989a*), někde v intervalu hloubky 90–100 cm pod současným povrchem. To prakticky vylučuje možnost, že by i při nečitelnosti odlišné uložení obě kumulace měly být posuzovány jako nerozpoznané zahloubené objekty. Obě kumulace (u K2a především bronzový depot s kameny a většími částmi nádob) byly proto vytvořeny a ponechány na úrovni původního povrchu, nanejvýš mohly být řádově jen v centimetrech zapuštěny do povrchové vrstvy nebo v některých partiích (např. u depotu 16) mohly být i hlínou záměrně překryty, ale to jsou již spekulace. Podstatné a prokazatelné je, že celá situace musela být poměrně rychle překryta a zakonzervována splachy půdního pokryvu z okolních vyšších poloh, zejména ze západního svahu na východní straně; tímto způsobem se ostatně generovala přinejmenším celá mocnost vrstvy U509c, zřejmě ale i část vrstvy U509d¹⁴. V důsledku toho však ani jednu z těchto kumulací nelze považovat za intaktní situace. Je proto obtížné u jednotlivých nálezů, včetně velatických střepů, rozhodnout, nakolik jsou v těchto kumulacích jejich intencionálním obsahem a nakolik jsou intruzemi. Prokazatelně starobronzovou keramiku (nejpočetnější v kumulaci K2a s 15 kusy, tj. 17,6 % veškeré keramiky z tohoto objektu) lze téměř s jistotou považovat za intruzi, která zčásti mohla být již na ploše přítomna, z větší části se sem ale dostala nejspíše postdepozitním transferem; že by větší část věteřovské mísy (obr. 10: 3) byla druhotně využita a deponována do velatické kumulace, je málo pravděpodobné. Za intencionální součást kumulace K2a lze bezpochyby považovat kromě samotného bronzového depotu všechny větší kameny; zejména tři uložené vedle sebe (jižní s depotem) jsou nepochybně v původní poloze, u ostatních na západním okraji kumulace již mohlo dojít k druhotnému posunu. Dalšími intencionálními prvky in situ jsou střepy v bezprostředním kontaktu s depotem,

¹⁴ Rozhraní obou vrstev se podařilo vysledovat až pouze na vertikálních řezech čtverců, a to ne vždy a zpravidla pouze přibližně a až po určitém proschnutí profilů, kdy se spodní část jinak konzistentní vrstvy U509 začala odlišovat světlejším šedým odstínem a slabě popelovitou konzistencí. Mocnost obou vrstev je proto obtížné exaktně vymezit, podle situace na SKB A131 (obr. 4) celá U509 dosahovala mocnosti 40–70 cm, podvrstva U509d pak přibližně jen 20–30 cm.

části nádob a větší střepy na východním okraji kumulace (zejména část hlubší mísy a snad i část amfory: obr. 10: 7, 8). Ze zvířecích kostí sem nesporně patří metapodium prasete domácího přímo pod větší skupinou bronzů, solitérní lopatka tura domácího západně od depotu a snad i část pravého femuru prasete domácího při jižní straně střepu z hlubší mísy¹⁵.

V případě kumulace K2b vyplývá její větší intaktnost z uzavřenějšího prostoro-
vého uspořádání a u objektu V18 je to dáno již jeho zahloubením. V keramice se to projevuje i tím, že v obou objektech je pouze po jednom prokazatelně starobronzovém střepu. Nevyřešenou otázkou zůstává interpretace jámy V18 a vzájemný stratigrafický i významový vztah s kumulací K2b, když nad ústím zahloubeného objektu V18 se jako severní okraj kumulace K2b nacházela část mísy (obr. 10: 9) a nad ní ještě větší kámen (obr. 8). Podle tvaru i rozměrů by objekt V18 mohl představovat sloupovou jámu (srov. např. *Smejtek 2007–2011, 74–75*), vzhledem k relativně značnému množství obsažené keramiky je to ale málo pravděpodobné. Spíše lze uvažovat o tom, že kumulace K2b přecházela do zahloubeného objektu V18, jehož ústí nebylo ještě v úrovni kumulace (ah 90–100 cm) rozeznáno, bylo zachyceno až s odstupem sezóny v ah 120 cm¹⁶.

Je evidentní, že kromě poněkud sporných kúlových jamek nejméně všechny tři objekty (K2a, K2b, V18) včetně klíčového bronzového depotu musíme považovat za jednu složitější nálezovou strukturu, pro kterou ponecháme označení K2a-b. Skladba jejího mobiliáře je značně pestrá, kromě bronzových artefaktů (deponovaných především v jednom celku), částí a větších střepů z keramických nádob nechybí ani jiné drobné keramické artefakty, zvířecí kosti, zlomky maza-
nice, archeobotanický materiál a jedním kusem je zastoupena i ostatní kamenná industrie. Podobně variabilní je také inventář většiny ostatních nálezových ku-

¹⁵ U takových rozměrově větších a hmotnostně těžších artefaktů i ekofaktů je přes jejich uložení na svažitém povrchu druhotný neintencionální transfer přinejmenším sporný, a to již z toho důvodu, že nedokážeme spolehlivě rekonstruovat mikrolokální původní pokryv, který můžeme označit jako faktor povrchové transferové rezistence. Např. zde málo pravděpodobná měkká ornice by byla včetně předmětů snadno oderodovatelná, zatímco na zatrávněném, byť ušlapávaném povrchu, navíc podle archeobotanických analýz (P. Kočár, R. Kočárová) s mikrolokálními křovinami, by druhotný transfer takového mobiliáře byl podstatně ztížen, ne-li vyloučen. Navíc autopsie ukazuje, že předměty zanechané na povrchu se po první zimě mechanikou zmrznutí a rozmrznutí povrchu do něho minimálně několik cm propadají, a proto alespoň u větších kusů k druhotnému transferu ve svahu (ostatně nepřilíš strmém: srov. *Salaš et al. 2012, 177, obr. 7*) většinou nedocházelo, což ostatně nepřímou potvrzuje i ta již v textu konstatovaná skutečnost, že v nadložní, erozí kumulované vrstvě U509c se nachází mobiliář tvořený pouze drobnými artefakty i ekofakty (většinou drobné střepy a malé zlomky zvířecích kostí). Nebyla také zaznamenána žádná indicie, která by naznačovala možnou depozici mobiliáře kumulací K2a-b do zahloubených objektů, i když přítomnost zcela mělkých povrchových neintencionálních depresí nelze vyloučit. To však není interpretačně relevantní, podstatné je, že tyto situace zůstávaly po krátkou dobu na povrchu otevřené, o čemž svědčí mj. zvířecí ohryzy na lidských i zvířecích kostech (pro kumulaci K7 např. *Salaš et al. 2012, 202–203, 205, 209, 215, 221, obr. 31*) a přítomnost litifikovaných zvířecích exkrementů např. v kumulaci K2.

¹⁶ Srov. pozn. 13.

mulací velatické fáze KSPP, zkoumaných na lokalitě po roce 1983 (*Salaš 1989b; 1997; Salaš et al. 2012*), zde s tou jedinou výjimkou, že ve struktuře K2a-b nebyl zjištěn žádný antropologický materiál. Pro interpretaci celé struktury je důležité zjištění, že většina jejich komponent včetně bronzového depotu zůstala na úrovni původního povrchu, pouze jedná část (V18) vytvořila malý zahluobený objekt.

Z hlediska interpretace fenoménu bronzových depotů se ukazuje význam plošného odkryvu nálezové situace a širšího nálezového kontextu. Jak ukázal i příklad bavorského hradiska Bullenheimer Berg, lze výzkumem zjistit i souvislost takových depozit s nadzemními křivými konstrukcemi (*Janssen 1993*), což ani u struktury K2a-b nelze zcela vyloučit. Celou strukturu i s velkou částí mobiliáře můžeme – podobně jako většinu nálezových kumulací na lokalitě (*Salaš 1997, 18*) – považovat za reliktní krátkodobé, úzce lokální aktivity nejspíše rituálního nebo socio-rituálního charakteru, jejímž nejvýraznějším hmotným projevem je bronzový depot. K tomu se ještě nabízí další možné konotace, již ale hypotetického až spekulativního rázu, jako že např. větší kusy keramiky mohou být torza na místě rituálně rozbitých nádob, nebo že zvláštní okraj nádoby s perforovanou stěnou z objektu V18 by spadl v tomto kontextu do kategorie kultovních artefaktů. Nelze přitom vyloučit, že při rituálu a deponování sehrály nějakou úlohu také nadzemní konstrukční prvky a současně že podle zahluobeného objektu, pro velatickou fázi KSPP na lokalitě neobvyklého, zde mohl být zastoupen i chtonický aspekt.

V budoucnu bude třeba také posoudit, nakolik by tímto sémantickým kontextem mohl být ovlivněn vysoký podíl (v K2a-b 20–45 %) tuhované keramiky. Lze uvažovat např. o nějaké selekci keramiky právě v souvislosti se specifickou, rituální aktivitou. Pragmatičtější výklad by mohl vycházet ze skutečnosti, že Cezavy byly vzhledem k výhodné geografické poloze napojeny na dálkovou komunikační síť, což umožňovalo také lepší zásobování grafitovou surovinou. Pro interpretaci Cezav v době popelnicových polí by to znamenalo vcelku logické spojení nejen aspektu sakrálního a metalurgicko-produkčního (*Salaš 1997, 18; 2005, 229–230*), ale také emporiálního a redistribučního.

Literatura

- Geislerová, K. – Salaš, M. 1989:* Záchraný výzkum na Cezavách u Blučiny (okr. Brno-venkov), Přehled výzkumů 1986, 34–35.
- Hrala, J. – Šumberová, R. – Vávra, M. 2000:* Velim. A Bronze Age fortified site in Bohemia. Praha.
- Hüttel, H.-G. 1981:* Bronzezeitliche Tensen in Mittel- und Osteuropa. Prähistorische Bronzefunde XVI, 2. München.
- Chvojka, O. 2009:* Jižní Čechy v mladší a pozdní době bronzové. Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque 6. Brno.
- Janssen, W. 1993:* Der Bullenheimer Berg. In: Dannheimer, H. – Gebhard, R. (Hrsg.), Das keltische Jahrtausend. Ausstellungskataloge der prähistorischen Staatssammlung 23. Mainz am Rhein, 75–82.
- Kratochvíl, Z. 1980:* Zvířecí kostní zbytky z Blučiny – Cézavy (okr. Brno-venkov), Přehled výzkumů 1977, 37–38.

- Kytlicová, O. 1955:* Hromadný nález bronzů od Starého Sedla (okres Milevsko), Památky archeologické XLVI, 52–73.
- Kytlicová, O. 2007:* Jungbronzezeitliche Hortfunde in Böhmen. Prähistorische Bronzefunde XX, 12. Stuttgart.
- Lochner, M. 1991a:* Ein Gräberfeld der älteren Urnenfelderzeit aus Horn, Niederösterreich, *Archaeologia Austriaca* 74, 137–220.
- Lochner, M. 1991b:* Studien zur Urnenfelderkultur im Waldviertel – Niederösterreich. Wien.
- Nekvasil, J. 1982:* Mohyly s kamennými konstrukcemi na pohřebišti v Moravičanech. In: Południowa strefa kultury lużyckiej i powiązania tej kultury z południem. Kraków – Przemyśl, 153–178.
- Ondráček, J. – Podborský, V. 1954:* Výzkum na Cezavách u Blučiny v r. 1953, *Archeologické rozhledy* VI, 630–633.
- Palátová, H. – Salaš, M. 2002:* Depoty keramických nádob doby bronzové na Moravě a v sousedních zemích. *Pravěk Supplementum* 9. Brno.
- Parma, D. 2009:* Višňové (okr. Znojmo). Keramický soubor z mladší doby bronzové s problematickou vypovídací schopností, *Pravěk NŘ* 18 (2008), 273–319.
- Parma, D. 2011:* Příspěvek k topografii osídlení katastru Modřic v době bronzové, *Pravěk NŘ* 19 (2009), 65–107.
- Roblíčková, M. 2003:* Domesticated animal husbandry in the Bronze Age on the basis of osteological remains, *Archeologické rozhledy* LV, 458–499.
- Roblíčková, M. 2012:* Blučina – Cezavy – zdroje výživy na základě zvířecích osteologických nálezů. In: Salaš, M. – Jarošová, I. – Kočár, P. – Nývltová Fišáková, M. – Roblíčková, M., *Potravní zdroje obyvatelstva mladší doby bronzové na Cezavách u Blučiny: analýzy bioarcheologických pramenů*, *Archeologické rozhledy* LXIV, 415–421.
- Říhovský, J. 1958:* Žárový hrob z Velatic I a jeho postavení ve vývoji velatické kultury, *Památky archeologické* XLIX, 67–118.
- Říhovský, J. 1963:* K poznání starší fáze kultury středodunajských popelnicových polí – velatické kultury. In: *Sborník Československé společnosti archeologické* 3. Brno, 61–115.
- Říhovský, J. 1968:* Das Urnengräberfeld in Oblekovice. *Fontes Archaeologici Pragenses* 12. Pragae.
- Říhovský, J. 1974:* Kulturní jáma velatické kultury na Cezavách u Blučiny (okr. Brno-venkov), *Přehled výzkumů 1973*, 36–37, 163–165.
- Říhovský, J. 1982a:* Základy středodunajských popelnicových polí na Moravě. *Studie AÚ ČSAV v Brně* X/1. Praha.
- Říhovský, J. 1982b:* Hospodářský a společenský život velatické osady v Lovčičkách, *Památky archeologické* LXXIII, 5–56.
- Říhovský, J. 1992:* Die Äxte, Beile, Meißel und Hämmer in Mähren. *Prähistorische Bronzefunde* IX, 17. Stuttgart.
- Salaš, M. 1987:* Záchraný výzkum na sídlišti z doby bronzové v Brně-Slatině, *Časopis Moravského muzea* LXXII, 53–73.
- Salaš, M. 1989a:* Čtvrtá výzkumná sezóna na výšinném sídlišti z doby bronzové u Blučiny (okr. Brno-venkov), *Přehled výzkumů 1986*, 33–34.
- Salaš, M. 1989b:* Der gegenwärtige Forschungsstand der Untersuchungen auf der jungbronzezeitlichen Höhenfundstelle Cezavy bei Blučina. In: *Studia nad grodami epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w Europie środkowej*. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź, 113–130.
- Salaš, M. 1990:* Pátá výzkumná sezóna na Cezavách u Blučiny (okr. Brno-venkov), *Přehled výzkumů 1987*, 35–36.
- Salaš, M. 1997:* Neue urnenfelderzeitliche Depotfunde von Cezavy bei Blučina (Mähren), *Das Altertum* 43, 3–20.
- Salaš, M. 2005:* Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I, II. Brno.
- Salaš, M. – Dočkalová, M. – Horáčková, L. – Jarošová, I. – Nedbalová, J. – Nývltová Fišáková, M. – Petřík, J. – Roblíčková, M. – Vargová, L. 2012:* Mladobronzová kumulace lidských skeletů na Cezavách u Blučiny (okr. Brno-venkov) a její environmentální kontext, *Památky archeologické* CIII, 173–231.

- Smejtek, L. 2007–2011*: Osídlení z doby bronzové v Kněževsi u Prahy 1.–3. Praha.
- Stuchlík, S. 1975*: Kontrolní výzkum na sídlišti z doby bronzové na Cezavách u Blučiny (okr. Brno-venkov), Přehled výzkumů 1974, 22.
- Stuchlíková, J. 2000*: Věteřovské sídliště v Lovčičkách (okr. Vyškov), *Pravěk* NŘ 9 (1999), 301–319.
- Šabatová, K. 2007*: Sídlíštní areál střední a mladší doby bronzové v Přáslavicích. Brno. Doktorská dizertační práce na FF MU Brno (http://www.is.muni.cz/th9482/ff_d/Dis_text.pdf).
- Šmerda, J. 2006*: Dva keramické depoty z přelomu střední a mladší doby bronzové v Dambořicích, okr. Hodonín, *Pravěk* NŘ 14, 179–206.
- Štrof, A. 1990*: Vznik a vývoj lužické kultury v prostoru severozápadní Moravy I.–II. Brno (rkp. kandidátské disertační práce, uložená na FF MU Brno).
- Štrof, A. 1995*: Sídlíště z doby bronzové u Býkovic (okr. Blansko). Příspěvek k problematice „protolužického horizontu“, *Časopis Moravského muzea* LXXX, 83–100.
- Tihelka, K. 1957*: Cezavy u Blučiny ve světle archeologických výzkumů a nálezů. Brno.
- Tihelka, K. 1969*: Velatice culture burials at Blučina. *Fontes Archaeologici Pragenses* 13. Praha.

THE VELATICE CULTURE STRUCTURE K2A-B ON CEZAVY NEAR BLUČINA – EXAMPLE OF A FIND CONTEXT INCLUDING THE BLUČINA 16 BRONZE HOARD

During excavations between 1986 and 1987, nine features (Fig. 2) were uncovered within square A131 on the western slope of the Cezavy Hill near Blučina (Brno-venkov District). One of these features (V16) was undoubtedly from the Early Bronze Age. Five other features (V22, U543, U671, KJ12, KJ13; Fig. 3–5), among them four postholes (two disputable: U543, U671), remain undated. Three important features, among them two accumulations of finds (K2a, K2b) and a small pit (V18), were uncovered in the western part of the square. The finds within the accumulation K2a were concentrated in a narrow oval (ca 330 × 120 cm), in whose western part only a large piece of clay daub and some limestone boulders were found. The core of this accumulation was situated in its eastern half and comprised, above all, a bronze hoard, which was deposited at the edge of the outermost of the three limestone boulders (Fig. 5–7: No. 16; *Salaš 1997; 2005, 210–214, 304–305, fig. 100–110, tab. 86B–89A*). Most of the other finds (pottery, animal bones) were situated around the hoard (mainly shards) and east of it, already on the eastern border of the accumulation (among others, a part of a bowl and a part of an amphora, No. 17, 18, 20; Fig. 5–7; 10: 7, 8). Here, also, a part of a limestone pad (Fig. 11) was found among some smaller stones. A spindle whorl was discovered below the central one of the three boulders (Fig. 5, 7; 10: 10).

A similar find context (K2b) was uncovered in the south-western part of the square, where a larger number of shards were concentrated in a small area (ca 150 × 80 cm), among them a part of a biconical vessel with part of a bowl on the southern border (Fig. 5: No. 19; 10: 14, 15), and a part of another bowl below a stone at the opposite end (Fig. 5: No. 15; 10: 9). The third feature (V18) was a small kettle-shaped pit situated below the northern end of the K2b accumulation (Fig. 8, 9).

Since the accumulations of finds remained open at the original ground surface level, they often contain small amounts of Early Bronze Age pottery (Fig. 10: 1–3, 5), mostly as a result of secondary transfer. Similar intrusion was also observed with feature V18 (Fig. 12: 16). The affiliation degree of pottery is therefore evaluated by a four-stage scale (Tab. 1); for a typologically-chronological evaluation, only the pottery with a reliability of 1 or 2 is used. A portion of the finds were only labelled by squares and depth, so they were assigned to both of the accumulations under review without any further distinction (K2a-b: Tab. 1).

The amount of pottery with a reliability of 1 or 2 is higher in the accumulations of finds than in the sunken feature V18 (K2a: 33 pcs; K2b: 36 pcs; V18: 15 pcs), but the last mentioned feature

V18 contained, relatively speaking, the biggest proportion of typologically classified pottery (K2a: 15%; K2b: 28%; V18: 47%). Most frequent, besides the shards from storage jars in features K2a and V18, are bowls with a fluent S-shaped profile (Fig. 10: 8, 9; 12: 3), carinated bowls and bowls with a three-part profile (Fig. 10: 4, 6), and simple conical bowls (Fig. 10: 11, 14; 12: 2, 6). Amphorae are also frequent (Fig. 10: 7; 12: 5, 7, 8, 10, 23), in contrast to biconical vessels (Fig. 10: 15; 12: 11) and cups (Fig. 12: 17, 20). An unusual item is a fragment of a lobed rim and perforated wall (a strainer?) from feature V18 (Fig. 12: 18). The typological spectrum of the pottery fits well into the material content of the early phase of the Middle Danube Urnfield Culture (Blučina stage). Pottery from all features is characterised by a high proportion (as much as 45%) of shards with a graphite finish, which is in accordance with the occurrence of a piece of graphite schist in the context of accumulations K2a-b. As far as the other finds are concerned, accumulation K2a also contained a large number of animal bones, among them domestic cattle, sheep/goat, pig and European beaver (Tab. 2). Bronze industry in the context of both accumulations (K2a-b) is represented by the bronze hoard Blučina 16 from K2a (Salaš 2005) as well as by two other bronze artefacts: a fragment of a tiny awl (Fig. 12: 15) and a terminal stick-like fragment of unusual shape (Fig. 12: 14). We do not know any exact parallel to the latter object, but some similarity might be observed with a bit shank in a hoard from Staré Sedlo (Kytlicová 2007, 116, 304–305, Taf. 24: 33, 34; Hüttel 1981, 135–135, Taf. 19: 205, 206).

Considering the same dating and spatial relations, we can regard the features K2a, K2b and V18, probably also with two postholes (KJ12, KJ13), to be parts of a single complicated structure (K2a-b). From the vertical stratigraphy and from the distribution and preservation of finds in layer U509c, it follows that the original ground surface level was situated in the bottom part of layer U509, somewhere within the interval of 90–100 cm below the current terrain surface. The situations in both accumulations under review (in K2a, mainly the bronze hoard with stones and larger parts of vessels) were created and left at the original ground surface level. Afterwards, they were overlaid and conserved by runoffs of soil cover from the surrounding higher elevations. These processes also mostly caused the intrusions of Early Bronze Age pottery, and some smaller intrusions of other materials (mainly animal bones and malacofauna) cannot be ruled out. The spectrum of finds within the whole structure is extremely wide; besides bronze artefacts (deposited, above all, in a single hoard), and parts and large shards of ceramic vessels, it also contained other small ceramic artefacts, animal bones, clay daub fragments, archaeobotanical material, and other lithic industry represented by a single specimen. Similarly varied are the inventories of most of the other accumulations of finds falling within the Velatice phase of the Middle Danube Urnfield Culture at the site (cf. Salaš 1989b; 1997; Salaš et al. 2012). The only difference is that the structure K2a-b did not contain any anthropological material.

The entire structure along with the major part of its inventory can be considered a relic of a temporary, strictly local, activity, most probably of a ritual or socio-ritual nature, whose most distinctive material display is represented by the bronze hoard. It will be necessary to assess the extent to which this semantic context may have influenced the high proportion of pottery with graphite finish. We can speculate, for example, on a selection of pottery associated with the above specific ritual activity. A more pragmatic interpretation would take into account the favourable geographic location of the site within a long-distance communication network, which enabled better supply with graphite raw material. For the interpretation of Cezavy during the Urnfield Period it would mean, on the whole, a logical connection between not only the sacred and production-metallurgical aspect (Salaš 1997, 18; 2005, 229–230) but also the aspect of an emporium and of redistribution.

Fig. 1. Excavation at the foot of the western slope of the Cezavy Hill near Blučina in 1953. Standing in the middle is K. Tihelka, behind him V. Podborský, sitting on the right is J. Ondráček.

Fig. 2. Blučina – Cezavy. Excavation area from 1983 to 1990 with highlighted features of the Velatice phase of the Middle Danube Urnfield Culture. Source data by M. Salaš, digitalisation by J. Štrof.

Fig. 3. Blučina – Cezavy. A view from the west of the exposed finding situation in square A131 at an absolute depth (ah) of 95–100 cm. Photo by M. Salaš.

Fig. 4. Blučina – Cezavy. Northern section of square A131. Legend: U501 – surface layer of dark grey to black topsoil; U503 – natural clay bed; U509c – grey, still loose soil (runoff); U509d – light grey, ash-like soil (the boundary between layers U509c and U509d is approximate, and only became partly visible in dried-up sections); U505 – underlying horizon of brown compact clayey soil; U505a – layer U505 permeated with clay; U506 – clay in secondary position; U542 – light brown through to light greyish-brown earthy backfill; U554 – light yellowish-grey fine soil; U555 – dark grey soil. The accumulations K2a-b were situated at the bottom of U509d but their area did not reach any of the sections within the square. Feature V22 was only identified in this particular section (not by surface removal) and it could not be dated due to the lack of finds; feature V16 is classed among the Věteřov Group. Source data by M. Salaš, digitalisation by J. Štrof.

Fig. 5. Blučina – Cezavy. The find context in square A131 at a depth of 95–100 cm including the features V16, K2a and K2b. 15–19 – find numbers (NČ). Source data by M. Salaš, digitalisation by J. Štrof.

Fig. 6. Blučina – Cezavy. Detail of the find context with feature K2a including a bronze hoard. Photo by M. Salaš.

Fig. 7. Blučina – Cezavy. Detail of the find context with feature K2a including a bronze hoard. 16–18 – find numbers (NČ). Source data by M. Salaš, digitalisation by J. Štrof.

Fig. 8. Blučina – Cezavy. Find context in square A131 at a depth of 95–100 cm with outlines of settlement features from absolute depth of 120–140 cm. Source data by M. Salaš, digitalisation by J. Štrof.

Fig. 9. Blučina – Cezavy. Find context in square A131 at a depth of 120–140 cm with excavated features V18, KJ12 and KJ13. Numbers of deposits (U) cf. Fig. 4. NČ 22 – bottom part of a Velatice amphora at an absolute depth of 130–140 cm. Source data by M. Salaš, digitalisation by J. Štrof.

Fig. 10. Blučina – Cezavy. Ceramic material. 1–8, 10 – feature K2a; 9, 11–15 – feature K2b.

Fig. 11. Blučina – Cezavy. Feature K2a. A part of an algal limestone pad. Photo by S. Doleželová.

Fig. 12. Blučina – Cezavy. 1–15 – feature K2a-b; 16–23 – feature V18. 1–13, 16–23 – ceramics; 14, 15 – bronze.

Tab. 1. Blučina – Cezavy. An overview of finds in accumulations K2a, K2b, and in undistinguished K2a-b. Legend: the degree of reliability of intentional affiliation to a feature: 1 – reliable, 2 – likely, 3 – uncertain, 4 – out of the question. Material: KR – ceramics (vessels), OKR – other ceramics, OKI – other lithic industry, ZK – animal bones, BRZ – bronze. Dating: B10 – Early Bronze Age, B12 – Věteřov Group, BU – Early or Late Bronze Age, U11 – Velatice phase of Middle Danube Urnfield Culture. NČ – find number.

Tab. 2. Blučina – Cezavy. Feature K2a. Numbers of determined pieces of osteological material by individual taxa, after M. Roblíčková.

PhDr. Milan Salaš, DSc.
Archeologický ústav
Moravské zemské muzeum
Zelný trh 6
659 37 Brno
msalas@mzm.cz

